Juhani Carlson
Pelastusjohtaja, Kymenlaakson hyvinvointialue, Kymenlaakson pelastuslaitos
6.2.2023

HE 31/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pelastuslain 40 ja 48 §:n muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi pelastuslakia EU:n komission Suomelle antaman säteilyvaaratilanteiden hoitamista koskevan perustellun lausunnon johdosta.

Esityksen mukaan kohteen omistaja olisi velvollinen huolehtimaan tulipalon lisäksi säteilyvaaratilanteen tai muun onnettomuuden jälkiraivauksesta ja -vartioinnista sekä säteilyvaaratilanteesta aiheutuvan altistuksen rajoittamisesta sen jälkeen, kun tilanne ei enää vaadi pelastuslaitoksen toimenpiteitä. Kohteen omistajan jälkiraivaus- ja vartiointivelvoitetta rajaisi kuitenkin mahdolliset muille viranomaisille kuin pelastusviranomaisille säädetyt velvoitteet onnettomuuden jälkeisessä jälkiraivauksessa ja -vartioinnissa ja säteilyvaaratilanteiden jälkihoidossa. Säteilyvaaratilanteesta tulisi tehdä ilmoitus Säteilyturvakeskukselle.

Vaarallisten aineiden kuljetukseen käytettävä ratapiha, jolle tulee laatia ulkoinen pelastussuunnitelma, määriteltäisiin sisäministeriön asetuksessa ulkoisista pelastussuunnitelmista. Lisäksi vaarallisten aineiden kuljetukseen käytettävä satama-alue, jolle tulee laatia ulkoinen pelastussuunnitelma, määräytyisi uuden vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain mukaisesti. Sisäministeriön asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä vaarallisten aineiden kuljetukseen käytettävästä ratapihasta.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2022 aikana. Ulkoisia pelastussuunnitelmia koskevat muutokset on kuitenkin tarkoitettu tulemaan voimaan vasta vuoden 2023 alussa

Kymenlaakson hyvinvointialueen ja Kymenlaakson pelastuslaitoksen lausunto

Kymenlaakson hyvinvointialue pitää esitettyjä muutoksia pelastuslain 40 ja 48§n osalta perusteltuina.

Huomiona Lakiehdotuksen kohdan 40 §:n mukaisesti, jossa kohteen omistaja voitaisiin velvoittaa huolehtimaan tulipalon lisäksi muun onnettomuuden tai säteilyvaaratilanteen jälkiraivauksesta ja -vartioinnista sekä säteilyvaaratilanteesta aiheutuvan altistuksen rajoittamisesta sen jälkeen, kun tilanne ei enää vaadi pelastuslaitoksen toimenpiteitä, tarkoittaa kohteen omistajalle kyvykkyyttä em. toimien hoitamiseen joko itse tai ostopalveluna.

Erityisesti säteilyvaaratilanteen jälkiraivaukseen, -vartiointiin tai altistuksen rajoittamiseen liittyvät toimet vaativat erityismittauskalustoa. Kymenlaakson hyvinvointialue pitää esitettyä muutosta pelastuslakiin perusteltuna.

Keskeisiä huomioitavia asioita ovat uudistuksen kautta edelleen toteutettavat VAK-ratapihojen sekä satamien ulkoiset pelastussuunnitelmat (48§). Esityksen mukaan pelastusviranomaisten lisäresursoinneille ei ole tarvetta. Pelastuslaitosten kokonaisresursseihin ja tehtäviin on tullut muutoksia vuoden 2023 alusta. Nykyisten tehtävien hoitaminen sekä sopeuttamisohjelmien mahdolliset vaikutukset pelastuslaitosten käytössä oleviin henkilö- ja asiantuntijaresursseihin voivat kuitenkin vaikuttaa kykyyn laatia tarvittavat ulkoiset pelastussuunnitelmat ja toteuttaa niiden edellyttämät toimenpiteet.

Esimerkiksi laki öljysuojarahastosta takasi sen, että öljysuojarahasto korvasi alueen pelastustoimelle pelastuslain 47 §:ssä tarkoitetun öljyvahinkojen torjuntasuunnitelman mukaisesti torjuntakaluston hankkimisesta aiheutuneet kustannukset sekä torjuntavalmiuden ylläpidosta aiheutuneet kustannukset vuoden 2022 loppuun saakka. Laki ympäristövahinkorahastosta (1262/2022) poisti tämän rahoituksen vuoden 2023 alusta samaan aikaan kun öljyntorjuntavalmiuden ylläpidon merkitys on noussut erityisen tärkeäksi kansalliseksi valmiudeksi riskitason kasvun myötä. Koska kunnat eivät ole öljyntorjuntaa rahoittaneet, ei kustannukset ole näkyneet kuntien pelastustoimen kustannuksina eikä vastaavana siirtyvänä rahoituksena hyvinvointialueelle. Tämä aiheuttaa käytettävissä olevien resurssien uudelleen kohdistamista.